

Wat is GPP?

Groene overheidsopdrachten (GPP) zijn het proces waarbij overheden goederen, diensten en werken aankopen die gedurende de volledige levenscyclus minder belastend zijn voor het milieu dan de goederen, diensten en werken met dezelfde primaire functie die anders zouden worden verkregen.

Wat is GPP4Growth?

GPP4Growth verenigt de ervaring en de aanpak van negen overheidsinstellingen van over heel de EU om die instellingen beter in staat te stellen beleidsmaatregelen te treffen die eco-innovatie en groene groei door middel van groene overheidsopdrachten (GPP) bevorderen. 14 % van het totale BBP van de EU wordt uitgegeven door overheidsinstellingen in Europa. De overheidsuitgaven aan goederen, diensten en werken hebben een totale geraamde waarde van 1,8 biljoen euro per jaar. Die substantiële publieke "koopkracht" kan worden gebruikt om eco-innovatie, grondstoffenefficiëntie en groene groei te stimuleren door milieuvriendelijke, grondstoffefficiënte goederen en diensten te promoten.

**Bestaande ervaringen:
bezoeken rond GPP-
projecten en -resultaten**

- Bezoek aan Ierland -

Samenvatting

Op 3 & 4 oktober 2018 kwamen vertegenwoordigers van de negen overheidsinstanties die projectpartners van het GPP4Growth-project zijn samen voor een ervaringsbezoek in het Ierse Wexford. Het bezoek werd georganiseerd door het Ministerie voor Communicatie, Klimaatactie en Leefmilieu van de Ierse Republiek, een GPP4Growth-partner.

Ervaringen en informatie uitwisselen om van het beleid en voorbeeld van onze Europese partners te leren, vormt een belangrijk aspect van elk Interreg Europa-project. De gestructureerde, face-to-face workshops die plaatsvonden tijdens dit ervaringsbezoek stelden GPP4Growth-partners in staat om te leren op een diepgaande, waardevolle manier.

Deze beleidsnota belicht de belangrijkste lessen en gesprekspunten over GPP-implementatie, die uit de workshops tijdens het Ierse bezoek voortkwamen. De nota vat ook enkele praktische GPP-voorbeelden samen die met de GPP4Growth-partners gedeeld werden tijdens het bezoek.

Inleiding

Het eerste van twee ervaringsbezoeken tijdens het GPP4Growth-project was het Ierse bezoek dat plaatsvond op 3 & 4 oktober 2018 in Wexford, in Ierland.

De inhoud en structuur van dit Ierse bezoek werden bepaald in een uitgangsdokument dat op zijn beurt gebaseerd was op twee GPP4Growth-rapporten, A1.2 en A1.3, die verslag uitbrengen over succesvolle GPP-cases in partnerregio's en bestaande GPP-beleidslijnen in partnerregio's. Door het Ierse bezoek op deze manier voor te bereiden konden de topics tijdens de workshops het GPP4Growth-project zo goed mogelijk vooruithelpen.

De belangrijkste lessen en vraagstukken die tijdens het Ierse bezoek aan bod kwamen, zullen verder besproken worden tijdens het volgende ervaringsbezoek, gepland in de Belgische provincie Antwerpen.

Uitwisselen van ervaringen en gebruik van GPP-steun

De workshopsessies tijdens het Ierse bezoek moesten projectpartners helpen om inzicht te krijgen in de context en uitdagingen van GPP-implementatie in elke regio. Door ervaringen uit te wisselen kon men nagaan wat goed werkte in het verleden en wat de belangrijkste problemen zijn op het vlak van GPP-implementatie. De sessies belichtten ook de domeinen die volgens de deelnemers het meeste aandacht verdienen om het GPP-niveau in de partnerregio's te verhogen. De doeltreffende actieplanning vonden velen cruciaal om met succes meer GPP-praktijken te implementeren en dit thema wordt gedetailleerder besproken op de volgende pagina.

'Wat willen we bereiken met het GPP4Growth-project?'

Gevraagd wat ze wilden bereiken met het GPP4Growth-project gaven deelnemers van de Ierse workshops de volgende antwoorden:

Actieplannen

Hulp bij monitoring

Nuttige instrumenten om bijv. de levenscycluskosten te berekenen

Promotie van GPP

Strategisch langetermijndenken

Wat werkte goed in succesvolle GPP-projecten?

- Opleiding
- Monitoring
- Eerst focussen op kleine stappen
- Steun voor GPP op hoog niveau in een organisatie
- Zekerheid over GPP-voorschriften
- Modellen om overheidsopdrachten uit te schrijven
- Een gecentraliseerde 'één-loketaanpak'
- Het GPP4Growth-project gebruiken om betrokkenheid te creëren

Wat zijn de grootste moeilijkheden bij GPP-implementatie?

- Onvoldoende communicatie met alle stakeholders over GPP (binnen en buiten de organisatie)
- Onvoldoende monitoring zodra de overheidsopdracht gegund is
- Weinig steun op hoog niveau voor GPP
- Levenscycluskosten gebruiken om offertes te beoordelen (in plaats van de economisch voordeligste)
- Gebrek aan middelen om GPP uit te rollen
- Angst binnen de organisatie om GPP en de uitdagingen die erbij horen te aanvaarden
- Veranderingsmanagement

Waarom moet men de meeste aandacht besteden?

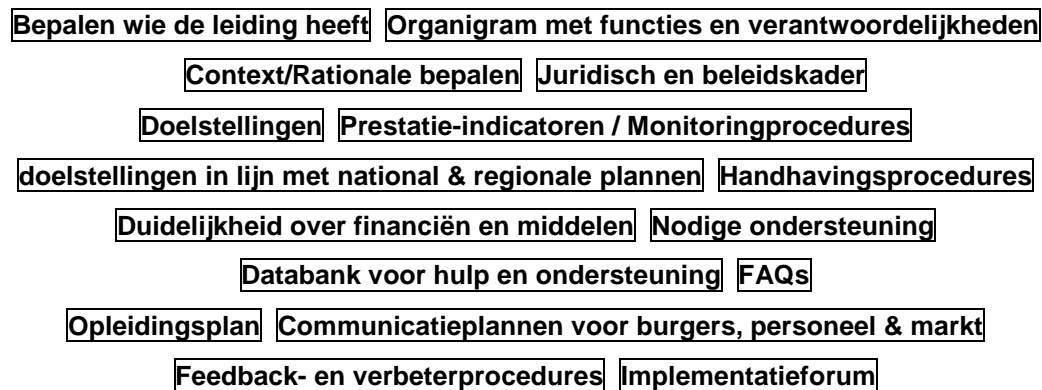
- Planning van acties (meer hierover op de volgende pagina)
- Monitoring om te garanderen dat leveranciers hun groene engagementen naleven; om te controleren hoe de GPP-uitrol vordert; en om ervoor te zorgen dat alle aankopers kunnen leren uit hun vorige GPP-projecten en die van collega's in de EU.
- Opleiding zodat aankopers in overheidsinstellingen GPP-praktijken vol vertrouwen kunnen toepassen; en opleiding over GPP-eisen aan leverancierszijde om de markt te stimuleren om milieuvriendelijker oplossingen aan te bieden.
- Gezamenlijke aanbesteding waardoor aanbestedende instanties samenwerken en op die manier besparen op administratieve kosten en expertise delen.

Hoe een actieplan opmaken?

Tijdens de workshops onderstreepte men dat een actieplan stapsgewijs opgesteld moet worden en dat de uitwerking van een definitief actieplan een iteratief proces moet zijn.

Een kant-en-klaar, schaalbaar actieplanmodel (eventueel uitgewerkt door de GPP4Growth-projectpartners) dat diverse organisaties kan helpen om GPP te implementeren werd eveneens besproken tijdens de workshop.

De planning van acties was een kernthema tijdens het Ierse bezoek. Volgende sleutelementen van doeltreffende actieplanning werden geïdentificeerd:

De gesprekken over actieplanning leverden veel interessante ideeën op die in een plan gegoten kunnen worden om het GPP-niveau in een organisatie op te trekken:

- Modellen voor de aanbesteding van een bepaalde productcategorie, opleidingen en een eenvoudiger juridisch kader voor GPP zouden bijdragen tot een grotere administratieve capaciteit in elke organisatie om GPP te implementeren.
- Gespecialiseerde, technische kennis is vereist om groene gunningscriteria doeltreffend toe te passen, te beoordelen en te monitoren in het aanbestedingsproces. Een e-platform om informatie uit te wisselen tussen aankopers kan handig zijn om te ontwikkelen.
- Door GPP (regionaal) te centraliseren kan men kosten en dubbel werk bij de aankoop van goederen en diensten vermijden.
- GPP kan gestimuleerd worden door (economische en ecologische) besparingen te belonen en door GPP op te nemen in de budgetten en het algemene bestuur van de overheidsinstantie in kwestie.
- Leveranciers moeten aangemoedigd worden om groenere opties op de markt te brengen. Dit kan door een VOI (verzoek om informatie) te publiceren, nog voor de overheidsopdracht, met het doel om informatie te verzamelen over beschikbare groene oplossingen op de markt; door een databank op te bouwen met leveranciers die groenere oplossingen aanbieden; door 'ontmoet de koper-evenementen' te organiseren, waar de GPP-boodschap krachtig meegedeeld wordt aan leveranciers.

GPP verplichten?

Tijdens de workshops werd besproken welk effect verplichte GPP-doelen in actieplannen zou hebben. De impact hiervan op lokale kmo's moet bekeken worden: zouden ze in staat zijn om eerlijk te concurreren met grotere leveranciers? Een plotse overschakeling naar een verplicht GPP-model kan ook leiden tot onwil om over te stappen op nieuwe praktijken aan de kant van de aankopers. Misschien kan een eerste stap bestaan uit enkele verplichte groene toekenningscriteria voor bepaalde productcategorieën, om de markt te stimuleren en aankopers vertrouwd te maken met het gebruik van dergelijke toekenningscriteria.

Deelnemers aan het Ierse bezoek kregen uitleg over een scala aan succesvolle praktijkvoorbeelden van GPP. (Zie volgende pagina.)

GPP-Monitoring

- Monitoren kan moeilijk zijn omdat de aankoper vaak niet betrokken is bij het verdere beheer van het product/de dienst waarvoor oorspronkelijk een aanbesteding uitgeschreven werd.
- Wat als 'groen' beschouwd wordt, moet samen met bepaalde doelstellingen gedefinieerd worden. Om vergelijkbare statistieken uit alle EU-regio's te hebben is het van essentieel belang dat deze definities en prestatie-indicatoren dezelfde zijn in de hele EU.
- Op de workshops werd opgemerkt dat monitoring makkelijker is in een gecentraliseerd aankoopstelsel.
- GPP-monitoring moet geïntegreerd worden in bestaande boekhoudsystemen en rapportagestructuren zoals het jaarverslag van elke overheidsinstantie.

Praktijkvoorbeelden van GPP in actie

Gemeenteraad van Wexford

De gemeenteraad van Wexford gaf details over drie projecten die het vertrouwen in een groene aankoopagenda versterkten. Deze waren:

- een lopend programma om de straatverlichting te upgraden, waarbij tot nu toe 3.430 gloeilampen plaatsmaakten voor ledlampen en de onderhoudskosten met 87% per jaar daalden;
- een herziening van waterkeringsplannen in de gemeente Enniscorthy, op basis van feedback en milieubekommernissen van de bevolking over de oorspronkelijke plannen. Het nieuwe ontwerp voorziet in de aanplant van bomen, een nestelmuur, een nieuw brugontwerp om de impact op het vliegtraject van vogels te verminderen, schuilplaatsen voor vissen, paaiplaatsen, habitats en het bouwproces is zo gepland dat de impact op de migratie van vissen en rivierprikkenen beperkt is. Dit toont aan dat de bevolking bekommerd is om het groene aspect van openbare werken.
- Een project om de energie-efficiëntie te verbeteren van een klein domein met 12 eenbedhuizen, eigendom van Wexfords gemeenteraad. Deze huizen kregen isolatie aan binnen- en buitenkant, warmtepompen, zonnepanelen, regelbare ventilatie en nieuwe ramen en deuren. Behalve de beduidend lagere energiekosten waren er nog andere significante voordelen zoals lagere onderhoudskosten, een betere

An Garda Síochána (politiediensten in Ierland)

De GPP4Growth-groep kreeg een rondleiding in het nieuwe, hypermoderne politiehoofdkantoor in Wexford dat ontworpen werd door architecten van het Office of Public Works (OPW). Wanneer het OPW de bouw van nationale overheidsgebouwen plant, houdt het rekening met de energie-efficiëntie, milieu-impact, herstellings- en renovatiekosten, materiaalgebruik, transport en water. De groep kreeg ook informatie over de ISO 50001-certificering van de politie. An Garda Síochána is de eerste politiedienst wereldwijd die voldoet aan deze norm.

Het Irish National Heritage Park

De GPP4Growth-groep bezocht het Irish National Heritage Park (INHP) in Wexford en ontdekte hoe het park energiebesparende maatregelen, zonnepanelen en een nulafvalbeleid invoerde en deelnam aan diverse milieucampagnes. Het INHP wordt beheerd als een non-profitorganisatie waardoor de kosten en de prijs-kwaliteitverhouding belangrijke criteria zijn. Deze casestudy toont aan dat men aan deze criteria kan voldoen indien ze kaderen in met een milieuprogramma.

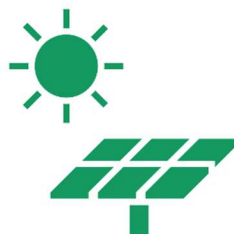
EcoMerit

EcoMerit is een onderneming in het Ierse Wexford die samenwerkt met publieke en private organisaties en hen helpt om hun organisatie te vergroenen. EcoMerit stelde vast dat, in de privésector, milieucertificering almaar belangrijker wordt voor leveranciers om aanbestedingen binnen te halen, dus zou men ook in overheidsopdrachten groene criteria moeten opnemen. Tijdens EcoMerits presentatie stelde men ook dat GPP-metingen in de openbare sector aanvankelijk eenvoudig gehouden kunnen worden door eenvoudige metingen op te volgen zoals het % leveranciers met een geloofwaardig milieucertificaat en het % jaarlijkse uitgaven die naar deze specifieke leveranciers gaan.

De Ierse casestudy's toonden hoe belangrijk het is om pilootprojecten te kiezen waarin GPP kan helpen om organisatorische prioriteiten waar te maken, bijv. lokale autoriteiten die GPP gebruiken om uit te blinken in hun prioritaire beleidsdomeinen zoals huisvesting en openbare infrastructuur.

Meer informatie

Deze beleidsnota werd opgemaakt in het Engels door het Department of Communications, Climate Action and the Environment of the Republic of Ireland, GPP4growth partner, en is gebaseerd op een verslag dat werd voorbereid door GPP4growth partner Department of Communications, Climate Action and Environment in Ierland. Het volledige verslag heet 'Existing experiences visits on GPP processes and results - Report on Irish Visit. Wexford 3rd & 4th of October 2018' cases' en is op verzoek verkrijgbaar.

VRAGEN

Liesbeth Taverniers
Adviseur
Provincie Antwerpen
Dienst Duurzaam Milieu-
en Natuurbeleid
Koningin Elisabethlei 22
2018 Antwerpen

T +32 3 240 57 55
liesbeth.taverniers